

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ СКЛАДАННЯ АНГЛОМОВНИХ РЕФЕРАТИВ ЗГІДНО ВИМОГ МІЖНАРОДНИХ ФАХОВИХ ВИДАНЬ

У статті подано рекомендації до оформлення англomовних рефератів до наукових статей та інших наукових праць. Запропоновані рекомендації розроблялися з урахуванням вимог, що висуваються фаховими виданнями закордоном та ВАК України.

Ключові слова: реферат до наукової статті, міжнародні фахові видання, вимоги до оформлення рефератів.

Key words: annotation to the scientific article, international journals, requirements to annotations.

Наукова стаття як один із видів наукових публікацій, де подаються результати дослідження, висвітлює пріоритетні напрями розробок ученого, накреслює перспективи подальших напрацювань. Вона має низку характерних ознак і загальних вимог до написання. Українські фахові видання формулюють вимоги до статей згідно Постанови ВАК. Проте в умовах розширення кордонів наукової співпраці та орієнтування фахових видань на світовий рівень деякі вимоги мають бути адаптовані до загальноприйнятих міжнародних стандартів. Перелік вимог ВАК та закордонних видань, які включені до світових науко-метричних баз, таких як Scopus, Web of Science, мають багато відповідностей: технічні вимоги, структура оформлення наукових статей, наявність таких елементів статті як назва, інформація про авторів статті, анотація (реферат), текст статті, подяка, список літератури. Проте замість анотації, що передує тексту статті, закордонні видання віддають перевагу реферату (abstract). Якщо анотація – це коротка характеристика статті, яка узагальнює статтю, розкриває його найсуттєвіший зміст, то реферат не лише перераховує суттєві аспекти статті, але й повідомляє основний зміст кожного з них, що далі супроводжується оцінкою та висновками.

Суттєво відрізняється й оформлення списку літератури. Вимоги ВАК передбачають такий спосіб оформлення використаних джерел: -----

Міжнародні фахові видання орієнтуються на декілька стандартів. Загальноприйнятою та класичною вважається Гарвардська система:

Автор, І.П., Автор, І.П. (рік), «Назва статті», *Назва журналу*, Том Випуск, стор.

Author, A.A., Author B.B. (2005), "Title of article", *Title of Journal*, Vol. 10 No. 2, pp. 49-53.

За вимогами науко-метричних баз російські та українські посилання мають бути транслітерованими. Назва книги або журналу подається англійською, тільки у випадку, якщо це офіційний варіант перекладу.

YENA A.V. (2012). *Prirodnaia flora Krymskoho poluostrova*. Simferopol: N. Orianda: 232 p.

Але якщо оформлення списку літератури це питання технічного редагування, то написання реферату до статті – процес більш складний і підпорядковується певним правилам. Написання якісного англомовного реферату не лише покращить розуміння статті іноземними читачами, але й сприятиме популяризації статті на європейському та світовому рівні, збільшенню цитування, формування імпаکت-фактора та індексу Гірша.

Під час аналізу тексту статті треба оцінити важливість складників з погляду доцільного їх використання в рефераті. Передусім виділяються такі елементи:

- установлені факти, що неодмінно мають бути відбиті в рефераті;
- нові ідеї й гіпотези, експериментальні дані, нові методики, оригінальні конструкції, якісно нові явища, процеси тощо.
- дані, що не є принципово новими: традиційні методи, загальновідомі формулювання, цифровий матеріал й ін., що подаються в рефераті вибірково, залежно від значення й мети реферування, і можуть бути представлені в узагальненому й анотованому вигляді.

Як правило, аргументи, пояснення, приклади та інша інформація роз'яснювального й ілюстративного характеру або не включається в реферат або подається в анотованому вигляді.

Загальна структура реферату передбачає: 1) предмет дослідження (тема); 2) мету дослідження; 3) запропонований варіант вирішення проблеми (або об'єкт і предмет розгляду); 4) специфіку запропонованого варіанту вирішення проблеми; 5) призначення чи галузь застосування дослідження; 6) місце проведення дослідження; 7) методи дослідження; 8) експериментальна перевірка; 9) результати; 10) висновки; 11) переваги застосування запропонованого варіанту вирішення проблеми; 12) рекомендації. Певні аспекти цього переліку можуть бути відсутні, але послідовність їх викладу зберігається. Допускається включення до реферату додаткових даних: зазначення наявності та кількості ілюстрацій, таблиць, додатків [].

Текст будь-якого реферату до наукової статті має вирізнятися: 1) інформативністю; лаконічністю (варто уникати деталізації викладу: роздумів, широких описів); 2) чіткістю; 3) конкретністю; 4) послідовністю (структурованістю).

Наукові журнали, що індексуються у науко-метричних базах, висувають такі вимоги до оформлення рефератів до статей:

1. Реферат повинен виконувати окрему функцію незалежно від статті.

2. Бажано не використовувати громіздкі речення, складні конструкції, що утруднюють сприйняття змісту.
3. Не слід включати цитати і покликання.
4. Необхідно коректно висловлювати критичні зауваження, не інтерпретувати текст довільно.
5. Реферат має бути оригінальним (не калькувати український чи російський реферат).
6. Обсяг реферату – 200–250 слів.
7. Ключові слова мають відображати предмет статті; більшість ключових слів мають бути взяті з назви статті. Кількість слів – не більше 5.
8. Реферат має бути написаний у відповідності до наукового стилю.

При оформленні англомовного реферату слід враховувати такі особливості, що притаманні науковому стилю англійської мови: логічний, послідовний, зв'язний виклад матеріалу з вказанням на причинно-наслідкові зв'язки, точність, об'єктивність, інформаційна наповненість. Ці характеристики реалізуються за допомогою мовного оформлення та врахування лексичних й граматичних особливостей.

Лексичні норми передбачають використання певних мовних одиниць. Наприклад, серед стилістично нейтральної лексики виділяють так звані академічні лексичні одиниці, що бажано вживати замість загальноновживаних слів. Наприклад, *crucial* (замість *very important*), *likewise* (замість *similarly*), *conceive* (замість *think*), *contradict* (замість *go against*), *demonstrate* (замість *show*), *denote* (замість *stand for*) і т.д.

Для повідомлення предмету наукового дослідження вживають синонімічні дієслова: *to study, to investigate, to deal, to examine, to consider, to analyze, to obtain, to determine, to establish*. Наприклад: *In a given paper a new problem is studied, The article investigates..., The paper deals with ..., The present paper concentrates on... , The article examines a new approach...,*

З метою виділення важливої інформації в рефераті використовують сталі словосполучення *to pay (give) attention... , to give emphasis to..., to place emphasis on...* у поєднанні з прикметниками *particular, special, especially*. Наприклад: *Special attention was paid to...; ...properties were described with particular attention.*

Для аргументування своєї точки зору автору слід вживати дієслова на кшталт: *to argue, to claim, to maintain, to posit* (сильна аргументація); *to state, to report, to explain, to discuss, to illustrate, to observe* (нейтральна). Наприклад: *Author explains the importance of a giving method, Article illustrates the implementation of technique.*

Дієслова *to suggest, to recommend* використовуються для висловлення певної пропозиції. Наприклад: *The authors suggest to keep the following terminology... .*

Для логічного зв'язку частин реферату доцільно вживати конструкції: *The author goes on to say that..., The article (authors) further states that..., Author also believes that... .*

Заключна частина реферату вимагає таких формулювань: *to conclude, to make (draw, reach) a conclusion, to come to a conclusion that..., it is concluded that..., it may be noted that..., thus, therefore, consequently.* Наприклад: *A general conclusion is the necessity to establish natural reserve, Therefore authors propose a new list of lichens.*

На граматичному рівні виділяємо необхідність вживання таких граматичних одиниць, що характерні для наукового стилю англійської мови:

1. Складні безособові конструкції з підрядним *that* з використанням частин мови, що виражають ставлення автора:

дієслова: *seem, tend, look like, appear to be, think, believe, doubt, be sure, indicate, suggest, conclude, expect, hope.* Наприклад: *It seems/appears that..., It tends to ... .*

прикметники: *certain, clear, likely, essential, important, interesting, able, easy, difficult.* Наприклад: *It is important to develop..., It may be possible to obtain...*

іменники: *conclusion, fact, observation, assumption, hope, tendency, obligation.* Наприклад: *There is a hope that..., It could be the case that.. .*

2. Модальні дієслова (для вираження ймовірності/здатності: *can, could, may, might*; необхідності: *must, should, have to, ought to*; волі/передбачення: *will, would, shall*).
3. Прислівники (для демонстрування визначеності: *actually, certainly, in fact*; ймовірності: *apparently, perhaps, possibly*)
4. Вставні слова, прислівники, посилюючі та обмежуючі частки для вираження впевненості, переконливості: *very, extremely, fully, highly, almost, strongly, entirely, completely, totally, significantly, relatively, quite, rather, hardly.*
5. Пасивний стан дієслова: *The chemical properties of species were examined.*
6. Інфінітивні та герундіальні звороти. *The aim is to raise efficiency..., The problem is providing better conditions... .*

При цьому, необхідно уникати вживання слів і зворотів, які не використовуються в науковому стилі: неформальні слова: *stuff, a lot of things, sort of...*; скорочені форми: *isn't, can't, shouldn't, info, ad*; фразові дієслова: *look into, get off*; ідіом: *I am not going to pay a penny*; особисті займенники: *I, you, we.*

Наведемо приклад реферату, що відповідає міжнародним стандартам (стаття надрукована у «Чорноморському ботанічному журналі»):

Врахування вищезазначених вимог та рекомендацій допоможе у написанні англomовного реферату до наукової статті, який буде відповідати європейським та світовим вимогам, що обов'язково сприятиме популяризації наукової статті у міжнародному просторі.